

Biblioteka
KLASICI

Фёдор Михайлович Достоевский
Бедные люди

Izdavač
Edicija
Zemunska 32, Novi Banovci

Za izdavača
Lazar Vuk Bokan

Glavni i odgovorni urednik
Lazar Vuk Bokan

Prevodilac
Radivoj Maksimović

Lektura i korektura
Edicija

Dizajn korica
Edicija

Štampa
Neven, Zemun

Tiraž
500 primeraka

Plasman
+381/64-521-521-0
klubcitalaca@edicija.rs
www.edicija.rs

Godina izdanja
2026.

Mesto izdanja
Novi Banovci

ISBN 978-86-82958-43-7

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

ISBN 978-86-82958-43-7
COBISS.SR-ID 188051465

DOSTOJEVSKI

BEDNI LJUDI

O, brate, i ti naši pripovedači! Neće da ti napišu nešto korisno, prijatno, pa da se čovek topi u slasti kad čita, nego kopaju ispod zemlje ono najcrnije! ... Ja bih im zabranio da pišu! Pa na šta to liči: čitaš... i nehotice se zamisliš – I onda ti svakojake gluposti padnu na pamet. Lepo bih im zabranio da pišu, baš bih im sasvim zabranio!

Knez V. F. Odojevski

Najmilija moja Varvara Aleksejevna!

Juče sam bio srećan, presrećan – neizmerno srećan! Vi ste me makar ijednom u životu poslušali, jogunice jedna! Uveče, oko osam sati, probudim se (vi znate, mila moja, da volim da odspavam sat-dva posle rada), uzmem sveću, spremim hartiju, zarežem pero, odjednom slučajno bacim pogled – verujete, srce mi zaigral! Znači, vi ste ipak razumeli šta sam hteo, šta mi je srdašce želelo! Vidim – krajičak zavesice na vašem prozoru je savijen i zakačen za saksiju sa zdravcem, tačno, tačno kako sam vam pre pominjao; tada mi se učini da je i lišće vaše promaklo pored prozora, da ste i vi prema meni iz sobice vaše gledali, da ste i vi o meni mislili! A kako mi je bilo krivo, dušice, što milo lice vaše nisam mogao dobro da vidim! A bilo je vreme kad smo i mi jasno videli, mila moja. Starost nije radost, rođena! Eto, i sad mi sve nešto igra pred očima; čim poradiš uveče, napišeš nešto, ujutru ti oči pocrvene i suze teku – tako da me čak bude stid od sveta. Ali ipak, u mojoj je mašti zablistao vaš osmeh, anđelčiću moj, vaš blag, ljupki osmeh; i u srcu mi je bilo isto osećanje kao ono onda kad sam vas poljubio, Varinjka; sećete li se, anđelčiću? Znate li, dušo moja, čak mi se učinilo da ste mi tamo prstićem zapretili? Je li tako, vragolanko? Svakako sve to podrobnije opišite u vašem pismu.

A kako vam se čini naša dosetka u pogledu vaše zavesice, Varinjka? Divno, zar ne? Radim li, idem li da spavam, probudim li se, i ja znam da i vi tamo na mene mislite, da me se sećate, da ste i vi zdravi i veseli. Ako spustite zavesu – znači, zbogom, Makare Aleksejeviču, vreme je da se spava! Ako podignete – znači, dobro jutro, Makare Aleksejeviču, kako ste spavali, ili – kako je vaše zdravlje, Makare Aleksejeviču? A što se mene tiče, ja sam, hvala Stvoritelju, zdrava i vesela! Vidite li, dušice moja, kako je to vešto smišljeno; tu nam ni pisma nisu potrebna. Jelte da je dosetljivo? A dosetka je moja! Pa zar nisam majstor u tim stvarima, Varvara Aleksejevna?

Javljam vam, mila moja Varvara Aleksejevna, da sam noćas dobro spavao, i protiv očekivanja, čime sam veoma zadovoljan;

premda ti se u novim stanovima, tek što se doseliš, nikad ne spava; sve nekako nije potaman! Ustao sam danas čio kao soko, mili mi se da živim. Kako je lepo danas jutro, rođena! Kod nas su otvorili prozorče; sunašce sija, ptičice cvrkuću, vazduh odiše prolećnim mirisima, i sva je priroda oživela – no, i sve ostalo je tome odgovalo; sve kao što treba da bude u proleće. Danas sam čak i sanjario dosta prijatno, i to sve o vama, Varinjka. Uporedio sam vas sa ptičicom nebeskom, stvorenom ljudima na radost, a prirodi za ukras. Smesta sam pomislio, Varinjka, da i mi, ljudi koji živimo u brizi i silnom nemiru, moramo zavideti bezbrižnoj i nevinoj sreći nebeskih ptica – no i ostalo sve tako isto, tome slično; to jest, ja sam sve takva udaljena poređenja pravio. Imam jednu knjigu, Varinjka, u kojoj je isto sve to veoma potanko opisano. Ja to stoga pišem što sanjarenja bivaju razna, mila moja. A sad je, eto, proleće, pa i misli dolaze sve tako prijatne, žive, zanimljive, i sanjarenja su nekako nežna: sve je ružičasto. Zato sam sve to i napisao; a, uostalom, sve sam to uzeo iz knjige. U njoj pisac iskazuje takvu istu želju u stihovima i piše –

Zašto nisam ptica, ptica grabljivica!

I tako dalje. Tamo ima još i drugih misli, ali neka ih! Nego, kuda ste to jutros išli, Varvara Aleksejevna? Ja se još ni u kancelariju nisam spremao, a vi ste, baš kao prava ptičica prolećna, prhnuli iz sobe, pa preko dvorišta prošli tako veselo. Kako sam se radovao gledajući vas! Ah, Varinjka, Varinjka! Ne tugujte; suzama se tuga ne može olakšati; to ja znam, mila moja – to iz iskustva znam. Sad ste tako mirni, a i zdravlje vam se malo popravilo. A kako vaša Fedora? Ah, kako je to dobra žena! Vi mi, Varinjka, napišite kako sa njom sad tamo živite, jeste li potpuno zadovoljni? Fedora je, istina, malo džandrljiva, ali vi se na to ne osvrćite, Varinjka. Neka je! Ona je tako dobra.

Ja sam vam već pisao o našoj Terezi – i ona je dobra i pouzdana žena. A koliko sam strahovao zbog naših pisama! Kako li ćemo ih slati? Kad ono kao da nam je sam Bog na sreću poslao Terezu. To vam je žena dobra, krotka, ćutljiva. Ali naša gazdarica je prosto bezdušna. Satire je radom kao neku staru krpu!

Ali, u kakvu sam jazbinu dospeo, Varvara Aleksejevna! I to mi je stan! Pre sam živio kao neki gluvać, znate i sami – mirno, tiho; kod mene se i muva mogla čuti kad proleti. A ovde graja, vika, galama! Ta vi još i ne znate kako je ovde kod mene. Zamislite, na primer, jedan dug hodnik, potpuno mračan i prljav. S njegove desne strane je slep zid, a s leve sve vrata pa vrata, kao hotelske sobe, sve se tako u redu protežu. Eto, ta odeljenja se izdaju pod najam, a u svakom je po jedna sobica; žive u jednoj i po dvoje, i po troje. Reda ne tražite – pravi Nojev kovčeg! Uostalom, ljudi su, rekao bih, dobri, sve neki obrazovani, školovani. Tu je jedan činovnik (on negde radi u literarnoj struci), čovek načitan: i o Homeru, i o Brambeusu, i o raznim tamo njihovim piscima priča, o svemu priča – pametan čovek! I dva oficira ovde stanuju – neprestano se kartaju. Jedan poručnik korvete stanuje tu, i Englez učitelj. Nego, čekajte, mila moja, malo ću vas zabaviti; opisaću vam ih u idućem pismu satirički, to jest takvi su oni sami po sebi, sa svim pojedinostima. Gazdarica naša, vrlo mala i prljava starica, po ceo dan ide u papučama i u šlafroku, i čitav dan samo Terezu grdi. Ja stanujem u kujni ili, tačnije rečeno, evo kako: ovde pored kujne ima jedna soba (a naša kujna je, moram vam primetiti, čista, svetla, veoma lepa), omanja sobica, skroman jedan kutak... to jest, još bolje rečeno, kujna velika, sa tri prozora, pa prema poprečnom zidu ima pregradu, tako da mu dođe kao još jedna soba, odeljenje prekobrojno; sve prostrano, udobno, ima i prozor, i sve; jednom rečju, potpuno udobno. No, eto, to vam je moj kutak. Ali zato nemojte misliti, rođena, da tu ima nešto i da to ima nekakav tajanstven smisao; da je to, na primer, kujna; to jest ja, istina, baš u toj istoj sobi iza pregrade stanujem, ali ništa ne mari; ja od svih zasebno, skromno živim, sasvim povučeno živim. Namestio sam postelju, sto, orman, dve stoličice i ikonu sam obesio. Istina, ima i boljih stanova, možda ih ima i mnogo boljih, ali udobnost vam je najglavnija stvar, jer ja to sve zbog udobnosti, i ne mislite da je to zbog nečeg drugog. Vaše prozorče je preko puta moje sobe, preko dvorišta; a dvorište je usko, u prolazu mogu da vas vidim – ipak mi je, jadniku, prijatnije, a i jeftinije. Ovde kod nas najgora soba sa hranom staje dvadeset pet rubalja u banknotama. Nije za moj džep! A moj stan staje sedam rubalja u banknotama i hrana pet rubalja u

srebru, što čini dvadeset četiri i po, a pre sam plaćao tačno trideset, ali zato sam se morao mnogo čega odricati: čaj nisam uvek pio, a sad sam, eto, uštedeo i za čaj i za šećer. Ono, znate, rođena moja, ne piti čaj – to je nekako sramota; ovde je sve imućan svet, pa me je zato sramota. Zbog sveta ga i pijem, Varinjka, reda radi, zbog tona; a što se mene tiče – svejedno mi je, nisam probirač. Sad dodajte još i za džeparac – ipak čoveku nešto zatreba – pa čizmice neke, odelce, zar može mnogo da mi preostane? Eto vam čitave moje plate. Ali ja se ne bunim i zadovoljan sam. Meni je dovoljno. Evo već nekoliko godina mi je dovoljno, a dobijam i nagrade ponekad. A sad zbogom, anđelčiču moj. Kupio sam vam dve saksije sa zdravcem i geranijumom – nije skupo. A vi možda i rezedu volite? Ima i rezede, samo mi napišite; ali znate, sve mi to što detaljnije napišete. Nego vi nemojte ništa da mislite i brinete, rođena moja, zbog mene što sam takvu sobu uzeo. Ne, na to me je udobnost nagnala, samo me je udobnost dovela u iskušenje. Jer ja, rođena moja, novac skupljam – na stranu ostavljam; imam ja paricu. Ne obraćajte pažnju na to što sam tako smeran da bi me, što se kaže, i muva krilom oborila. Ne, rođena moja, ja ne zaboravljam sebe, i karaktera sam sasvim takvog kako dolikuje čoveku čvrstog i spokojnog duha! Zbogom, zbogom, anđelčiču moj! Raspisao sam se jutros – gotovo dva tabaka, a odavno je već vreme da idem u kancelariju. Ljubim vam prstiće, rođena moja, i ostajem vaš najpokorniji sluga i najverniji prijatelj,

Makar Djevuškin

P. S. Jedno vas molim: odgovorite mi, anđelčiču moj, što je moguće detaljnije. Uz ovo vam šaljem, Varinjka, funtu bombona; pa u zdravlje ih pojedite, i ako boga znate, za mene ne brinite i ne zamerite mi. E, a sad zbogom, rođena.

8. april

Poštovani gospodine Makare Aleksejeviču!

Znate li da ću, najzad, morati sasvim da se posvađam s vama! Kunem vam se, dobri Makare Aleksejeviču, da mi je čak teško da